TAKSA PLAĆENA U GOTOVU

OBITELJ

BROJ 26

27. LIPNJA 1937

G. J.

OBITELJ

ILUSTROVANI TJEDNIK
ZA HRVATSKU PORODICU
U ZAGREBU 27. LIPNJA 1937
IX. GODIŠTE BROJ 26.

Slika desno: SEOSKI SVATOVI U ZAPADNOJ ISTRI

TRI PALESTINE

Napisao dr Josip Andrić

Pred odlazak najvećeg dosadašnjeg hrvatskog hodočašća u Svetu Zemlju na čelu sa budućim hrvatskim metropolitom i uoči hrvatske svečanosti prigodom posvete našeg narodnog oltara bl. Nikole Tavelića u Jerusalemu mnogo je zanimanja i u hrvatskoj javnosti za Palestinu, za tu po sudbini i značenju svome tako čudnu zemlju, za koju raste što dalje to veći interes po svemu svijetu. U središtu najnovijeg interesa cijele svjetske javnosti jeste to, kako Engleska kani nanovo preurediti Palestinu, njeno državno uređenje i njen međunarodni položaj.

Palestina je zemlja dvostruko veća od naše Dalmacije. Do konca svjetskoga rata ona je bila pod turskom vlašću s arapskim stanovništvom i s nevelikim manjinama kršćana i Židova. No otkako je g. 1917. Palestinu zaposjela Engleska, a osobito otkad je g. 1922. ona nad njom dobila i mandatsku upravu od Saveza Narodâ, otada se naglo stalo mijenjati lice Palestine. I evo u ovo 20 godina engleske vladavine nad tom zemljom, koju i kršćani i muslimani i mojsijevci zovu svetom, jasno su se razvile tri Palestine prema tim trima vjerskim skupinama. Još bolje rečeno: uz arapsku starosjedilačku Palestinu razvila se naglo doseljenička židovska Palestina, a između jedne i druge tiho ali postojano jača i kršćanska Palestina. One dvije prve — arapska i židovska — više su nacionalno-gospodarskoga karaktera, a ova treća, kršćanska, vjerskoga.

Prije 20 godina je Palestina imala oko 600.000 stanovnika, među njima oko 50.000 Židova, nešto više kršćana, a ostalo su bili Arapi muslimani. Danas međutim Palestina ima skoro 1,300.000 stanovnika, od toga skoro 400.000 Židova, skoro 800.000 Arapa muslimana i preko 100.000 kršćana. Dakako da je taj opći porast palestinskoga stanovništva, a napose silan zamah židovskoga doseljivanja (u g. 1935. ih se doselilo 80.000, u g. 1936. preko 23.000) uzbibao cijeli život Palestine i trgnuo ga iz istočnjačkog tisućljetnog zastoja. Palestina se gospodarski i kulturno naglo diže, a ono preko 100 tisuća hodočasnika i turista, što svake godine sada dolaze u nju, također pridonose mnogo njenu unutrašnjem životu i razvoju te njenu općem međunarodnom značenju. Židovi smatraju Palestinu svojom pradjedovskom domovinom. Cionizam je kao židovski nacionalni pokret sebi stavio cilj: ostvarenje židovske narodne domaje u Palestini kao put do vlastite židovske države. Koloniziranjem Židova u Palestinu osjetili su se međutim Arapi potiskivani te razvijaju otpor protiv Židova, koji je buknuo g. 1929. u prvi krvavi arapsko-židovski sukob, a g. 1936. u pravi palestinski građanski rat, koji je engleskom spretnošću likvidiran.

Engleska se obvezala Židovima u ostvarenju židovske narodne domaje ići na ruku. Ali Engleska opet ne će da se zamjeri ni muslimanima radi svojih političkih interesa. I sad Englezi muku muče, što i kako da učine s Palestinom.

Čini se, da dozrijeva najnoviji plan: razdijeliti Palestinu na tri državice: na arapsku, židovsku i jerusalemsku. Židovi su naselili najplodnije krajeve u Galileji i uz Sredozemno more, pa bi nova židovska republika obuhvatala veći dio Galileje i krajeve uz Sredozemno more na jug do Gaze. Jerusalem i Betlehem bi ostali pod engleskom upravom kao sveta kršćanska mjesta, a isto tako bi pod engleskim mandatom bio južni palestinski stepski kraj Negew. Arapima bi ostao srednji i istočni dio Palestine, koji bi bio s Transjordanijom pod kraljem Abdullahom.

Dakle bile bi odsada državnopravno tri Palestine: arapska, židovska i engleska. Židovi bi u svojoj, koja bi se zvala Erez Izrael, mogli, kako se veli, naseliti 2 i po milijuna osoba. I židovska i arapska palestinska država bile bi dominioni engleskog imperija. U Savezu Naroda bi bili samostalni članovi. Tako bi se eto ostvario plan o oživotvorenju židovske države.

Skorih dana imala bi pasti odluka o tom razdjeljenju Palestine, koje bi se faktički provelo tek nakon tri godine. Zato je možda ovo posljednje hrvatsko hodočašće u ovakvu Palestinu, kakva je danas, i možda će već buduće hrvatsko hodočašće morati u Svetoj Zemlji da prolazi kroz tri države. Naše hrvatsko svetište u Jerusalemu ostaje svakako na središnjem hodočasničkom teritoriju Palestine, nad kojim Englezi kane zadržati svoju potpunu upravu.

Novela

UBOJICA

Napisao Ksaver Meško

U samotnoj kolibi kraj šume je živio drvar. Živio je, kako živi većina ljudi; ne kradu, ne ubijaju, ne pale susjedima kuće, pa misle, da žive pravo i pošteno i da se moraju s njih veseliti Bog i svi ljudi. No došla je na čovjeka napast. I ta je otkrila i pokazala, što je u čovjeku, što vrijedi njegovo srce, što znači njegovo poštenje. A napast je došla ovako:

Sjedio je jednoč iza teškoga dnevnoga rada u gostionici kraj ceste nedaleko od šume, u kojoj se kroz dan bavio drvima. Najednom se približi cestom putnik i zakrene u gostionicu. Bio je već čovjek vremešan, suh i slab. Iz razgovora, koji se razvio između putnika i gostioničara, drvar je razabrao, da putnik ide u grad na sajam, gdje kani kupiti jaram volova, jer je svoje prije nekoliko dana dobro prodao, Bogu budi hvala.

»Čovjek mora da ima silu novca uza se,« iznenada nešto šapne drvaru. On istina nije bio nigda pohlepan za novcem, ali sad ga nešto nekako čudno zahvatilo: »Kad bih imao njegov novac, ne bih trebao dan na dan tako teško raditi!«

I stalo mu je šumjeti po glavi. Naručio je još vina misleći, da će ga to umiriti. No to ga je još jače uznemirilo, tako da se i malo uskolebao, kad je ustao. Uzeo je iz kuta sjekiru i pozdravio se s gostioničarom.

A ono, što mu je prije šapnulo o novcu, pošlo je s njime i govorilo mu je:

»Kroz šumu mora putnik u grad. Počekaj ga, možda se domogneš njegova novca.«

Drvar je bio iza tih riječi i uslijed obilna vina tako omamljen, da je uistinu sjeo iza grma kraj puta i snažnije stisnuo sjekiru i čekao.

Sunce je već zapalo, večernji mir se spustio na šumu, prvi mrak je pleo mekanu, tamnu koprenu zemlji, kad je nemirni drvar opazio putnika, gdje se cestom naglo približuje.

U glavi mu je jače zašumjelo, sjekiru je još snažnije stisnuo. Kad je putnik prispio do grma, skočio je drvar na cestu i zamahnuo sjekirom, da ni sam nije pravo znao, kuda ni kako. Putnik je bolno zajecao, srušio se u prah i nije se više ni maknuo.

Drvar mu je uzeo iz džepa kesu, pretražio ga još po čitavu tijelu i zaista na prsima našao platnenu vrećicu punu novčanica. Jedva mu se licem prolilo veselje nad obiljem novca, kad li nad njim zacvrkuta sitan glasić:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

Zaprepašteno se drvar ogleda. I zamijeti ptičicu, gdje sjedi povrh njega na grani. Tužno i prijekorno ga je gledala bistrim očima, podrhtavala krilima sva u nemiru i neprekidno je ponavljala:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

»Ššt!« stane da je plaši drvar. I zaista poleti za granu više, ali opet sjedne i tužno zacvrkuta:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

»Budalasta životinjica!« srdio se drvar, posegnuo za kamenom i bacio ga prema ptičici. A ona je poletjela dublje među granje, pa opet neprestano se glasala:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

»O ti mrcino!« stao je drvar uzrujano i ljutito psovati. »Viči, koliko hoćeš! Briga me!«

Iako se drvar ovako riječima junačio, ipak mu je srce bilo tjeskobno. Najradije bi utekao. No primijeti:

»Mrtvaca moram svakako sakriti.«

Odvuče ga dublje u šumu i sakrije pod granje, koje je tamo ležalo na hrpi od nedavno posječene bukve.

Leže nedaleko po strani i čeka, da se posvema smrači.

»Za tame ću ga ponijeti do rijeke iza šume i baciti u vodu.«

No jedva se smjestio, već ponovo iz granja zapišti:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

»O ti nesnosno zvrndalo,« srdio se opet drvar, »zar ne ćeš već na počinak? Ta eto noći!«

No ptičici nije bilo do počinka. Što je tiša i mirnija bivala šuma, to se glasnije nad drvarom s granja razlijegao krik čudnovate ptice:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

»Bilo bi najbolje, da odem kući i legnem u krevet! No opet — mrtvaca ne smijem ovdje ostaviti. Izdao bi me!«

A gorko se već stao kajati radi svojega djela.

»Ta kako sam samo mogao to učiniti?« — očajno se pitao i rukama stiskao vruću glavu. »Pola bih života dao, kad bih sirotana mogao opet probuditi.«

A šta je učinio, učinio je.

Kad se posve zamračilo, položi mrtvaca na leđa i ponese ga šumom prema rijeci. Pa nije bio lagan! Znoj ga je čelom oblijevao, kako ga je nosio. A još teži mu je bio neprekidni krik, koji ga je cijelom šumom pratio:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

A u džepu ga je pekao i žegao novac, kao da imade u džepu žarko ugljevlje, a ne hladne papirnate novčanice. I tako mu je težak bio novac u džepu kao mrtvac na leđima.

»Ta kako me je mogao tako zaslijepiti taj novac?« dršćući od straha razmišljao je dalje drvar. »A ne ću smjeti ni kupiti ništa za nj, da se ne izdam. Povratit ću čovjeku novac!«

I zaista turi kesu natrag u džep, a vrećicu s novčanicama objesi mu oko vrata i sakrije ju pod odijelo na prsima. Iza toga baci mrtvaca u vodu i pobježe kući. Zaključa vrata i zakračuna ih dapače, zatvori prozore i vas iznemogao i shrvan legne na tvrdi krevet.

Slika na omotu:

Bosanski hadžija

Naslikao Gabrijel Jurkić

Spavao je malo i nemirno. Kad se u osvit zore trgnuo iz divljih sanja, začuje kroz prozor jasan glas ptičice:

»Ubio si ga! Ubio si ga!«

Drvara je zahvatila vrućina.

»Zaista je i odviše budalasto, da me vidjelo to pusto stvorenje, kad sam ... Pa sad će me valjda svuda progoniti?«

Uistinu ga je svuda progonila. Nigdje i nikad nije od nje počinuo.

Pravda je dakako istraživala, kako se desila smrt putnika. Kako ga je voda izbacila tek iza četrnaest dana, zločinu se nije moglo naći traga. Možda je previše pio, pa je u tami zašao neznanim putem u vodu. Ta nije ni bio orobljen.

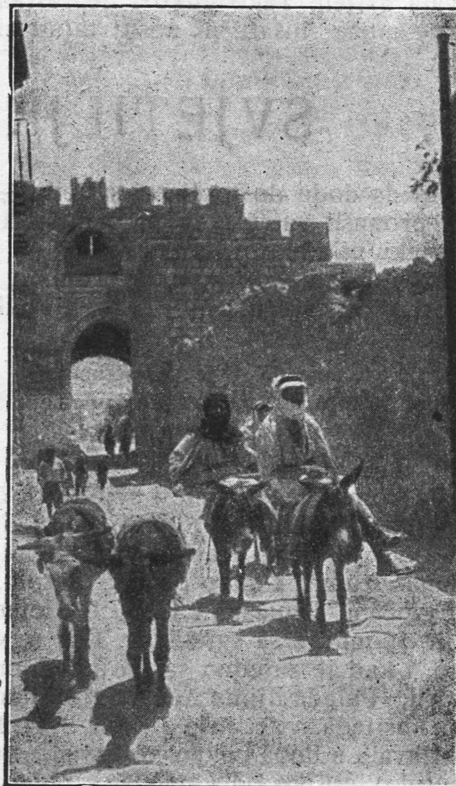
Sud je preslušao i gostioničara, gdje je putnik one večeri pred smrt pio. Jer je rekao, da je s putnikom u gostionici bio i drvar, pozvali su i njega. A taj se pričinio tako bezazlenim i priprostim, da je sud uvjerio o svojoj nevinosti. Samo jedan tren je sudac posumnjao o nevinosti čovjeka. Na prozor sobe, gdje se vršila istraga, sjela se sitna ptičica, dva tri puta zacvrkutala, a sudac je vidio, kako se drvar preplašeno obazro k prozoru i problijedio. A učeni gospodin, pravedan i čiste savjesti, nije razumio glasa ptičice: »Ubio si ga! Ubio si ga!« A drvar se izgovorio, da ga je obuzela nemoć od duga puta i glada.

Tako je ljudska pravda pustila drvara kao nevina; no nije ga pustila vječna pravda ni njezin poslanik i osvetnik, sitna ptičica.

Bila mu je uvijek i svagdje za petama: kod kuće i na putu, za rađa i počinka, kod pila i jela. Posljednje riječi, što ih je na večer čuo, prije nego je zadrijemao, bile su: »Ubio si ga! Ubio si ga!« Prvi pozdrav s jutra je bio: »Ubio si ga! Ubio si ga!« Drvar, koji je negda iza teškog dnevnog napora odmah zaspao, čim je legao, a spavao je tako, da bi jedva jedvice možda čuo, kad bi se koliba nad njim rušila, sad je ležao pola noći bez sna, a pola noći je prodrijemao u nekoj bolesnoj omaglici. I kroz omaglicu i drijem je još uvijek slušao neprestani: »Ubio si ga! Ubio si ga!« Plaho bi znao skočiti s kreveta i posluhnuti, ne idu li već možda da ga stave u verige, bace u tamnicu, osude i objese. Kad je išao u šumu na rad i pilio debele panjeve, da je pila sve pjevala i zvonila, pa kad je cijepao drva, da su udarci odzvanjali šumom, još jače i jasnije je zvonilo s bližnjega drveta: »Ubio si ga! Ubio si ga!« Ako bi sav očajan otišao u gostionicu, već je sjedila vani na drvetu, što više na samom prozoru, ptičica. Mjesto: »Bog ti blagoslovio svaku kapljicu« vikala je neprestano: »Ubio si ga! Ubio si ga!« Više puta je pio do potpune pijanosti, samo da je ne čuje. A tad je gostioničaru izbrbljao, da ga slijedi i progoni neka vražja ptica, koja mu ne da mira ni danju ni noću. Gostioničar je pozorno slušao i lukavo stao ispitivati drvara i napipavati tajnu, zakopanu u najdubljoj dubljini srca, tako da se drvar i u pijanosti trgnuo i doskora otrijeznio. Od tada se bojao preko mjere piti. Pa i ako je išao u crkvu, što se već sada rijetko dešavalo, slijedila ga je ptičica. Sjela bi na crkveno okno i za propovijedi i službe Božje glasala se, ne glasala, već vikala u crkvu: »Ubio si ga! Ubio si ga!«

Drvar je proganjao neumornoga glasača svog zločina svom silom i ljutinom očajnoga srca. Na cente je izbacivao na nju kamenja, ali badava. Zamke joj je postavio; opet badava. I pušku si je posudio, jer da mu lisica odnosi kokoši, pa da je pucnjavom zastraši. A strijeljao je ptičicu, i opet badava.

I tako je drvar malo po malo smalaksao u borbi sa sitnom ptičicom. Prije vremena mu je

STJEPANOVA VRATA U JERUSALIMU
Nedaleko od njih bio je kamenovan prvi kršćanski mučenik sv. Stjepan, pa su po tome i dobila ime

crna kosa pobijelila kao snijeg. Oči, prije mirne i tihe, sad su svakoga izbjegavale, svakoga se bojale. Leđa su mu se zgrbila pod teškim bremenom, a ruke, koje nijesu, a ma ništa zadrhtavale, kad je njima zamahnuo po čovjeku, da mu otme najdragocjeniji dar Božji — život, sad su se tresle, da gotovo nije mogao više raditi.

A konačno je čovjek u očaju rekao:

»Pa takav je život gori od smrti. Ne mogu više tako živjeti ni slušati te nesnosne ptice. U grad ću poći, k sudu i priznati svoj grijeh.«

A dugo se još borio sam sa sobom, dugo oklijevao. A kad mu je ptičica klicala po vas dan i noć bez prestanka o grijehu, pa nije danju mogao raditi, a noću spavati, nije više mogao izdržati.

Ustade jednog jutra, prekriži se, pomoli, lijepo umije, odjene blagdansko odijelo i ode na tašte u grad.

Dođe u grad i popita za gospodina suca. I konačno zaista dođe pred pravoga. Duboko se pokloni i ponizno reče:

»Ne zamjerite, gospodine suče, želim nešto važna da vam kažem.«

»Reci!«

I počeo je i pripovijedao je, kako ga je sotona smeo, kako mu je u srcu uzbudio pohlepu za novcem, pa da je umorio čovjeka putnika. Nitko ga nije vidio, samo sitna ptičica. I kako ga je slijedila po svim putevima i neprestano mu spočitavala grijeh. Tako dugo i neprestano, da je više ne može slušati, ni nositi tajnu zločina u svojoj duši. I došao je, da sam sebe tuži i moli, da ga sude po pravdi i zasluzi.

A sudac je bio stari gospodin, vrlo iskusan. Pozorno je saslušao ispovijed čovjeka, ni ganuo se nije, samo da ga ne smete.

Kad je drvar svršio, sudac je neko vrijeme šutio, zamišljeno gladio sijedu bradu i motrio ubojicu, no ne strogo i neprijateljski, već sažalno i milosrdno. Za čas je lagano prozborio:

»Znadeš li, tko je bila ta ptičica? Tvoja savjest. A budi zahvalan njoj i Gospodinu, da te je dovela ovamo, da platiš svoj dug i svjetskoj pravdi, i ne umreš opterećen zatajenim zločinom.«

Tada drvar sklopi ruke, pogleda na križ na stolu i reče zahvalno i pouzdano:

»Bogu hvala!«

SVJETILJKE I SVIJEĆNJACI

Napisao Marko Vunić

U težnji da dođu do topline i svijetla — prvi su ljudi pronašli vatru trenjem i pomoću kresiva. Čovjeku nije bilo prijatno u tami, pa je pomoću vatre došao i do svijetla. Toplina, vatra i svjetlost u uskoj su vezi. Tako pjesnik Bogović pjeva:

»U prirode ima do dv'je posestrime:
jednoj je toplina, svjetlost drugoj ime;
da njih nema, ne bi bilo ni života,
priroda bi bila baš prava sirota.«

Pronalaskom vatre, a time i svjetlosti, čovjek je pronašao i svjetiljku. Svjetiljku su upotrebljavali ljudi još u najstarije doba. Imali su je stari, danas izumrli i malo poznati narodi, imali su je Egipćani, Feničani i Grci. U Homerovoj »Odiseji« spominje se svjetiljka. Kad se Odisej povratio, i kad je zajedno sa svojim sinom ulazio u kuću, »Palada njima Atena Svjetiljku noseći zlatnu sprijeda svijetljaše divno.« Svjetiljka se upotrebljavala u doba mikensko-kretske kulture. Bile su to svjetiljke od kamena, u obliku male posude; na Kreti su bile svjetiljke u obliku stupova. Ovakve se svjetiljke i danas nalaze u iskopinama oko Sredozemnoga Mora, gdje su obitavali Feničani, ili su imali svoje kolonije.

Od Grka primiše svjetiljke Rimljani još u četvrtom stoljeću prije Krista. Davno prije imali su svjetiljke i Etruščani, susjedi Rimljana. Osim kamenih svjetiljaka bilo ih je od keramike, bronca, zlata, srebra, željeza i stakla. Zarana su ljudi svijeće preudesili u svijećnjake, koji se nisu morali prenositi, nego su stajali na jednom mjestu u visećem stavu. Svijećnjaci su bili nešto veći nego obične svjetiljke i bolje urešeni. Rimljani su ih usavršili umjetničkom izradbom.

Svjetiljke i svijećnjaci malo pomalo poprimaju različit oblik. Izrađuju ih u obliku šljema, broda, u obliku raznolikih figura s mitološkim motivima, u obliku figura iz čovječjeg života, iz prirode itd. Ima svjetiljaka, koje prikazuju dječaka ili kakvu životinju, a poznate su svjetiljke iz prvog kršćanskog doba sa kršćanskim simbolićnim figurama. Tako zvana »venecijanska umjetnička škola« izrađivala je naročito lijepe svjetiljke i svijećnjake. Oni su s vremenom postali osobiti ukras kuće. To je bio jedan od najpotrebnijih kućnih predmeta. Mnoge su svjetiljke i svijećnjaci bili ukusno dekorirani prizorima iz starog i novog zavjeta, janjcima, golubovima itd., a u vezi s dekoracijama bilo je na njima raznih natpisa. Ovi su natpisi obično izražavali ljudima dobre želje: za zdravlje, sreću, dug život itd.

Umjetnička izrada, naročito izrada srebrnih i zlatnih svjetiljaka, pomalo je počela prestajati pronalaskom plina i elektrike. I prije pronalaska plina i elektrike bila je provedena u gradovima javna rasvjeta, ali je ona sada zauzela veliki mah. Trebalo je veliko mnoštvo svjetiljaka i svijećnjaka, nesamo za privatnu, nego i za javnu upotrebu, pa se gledalo da budu što jednostavnije, praktičnije i jeftinije.

U novije doba najviše se pazi na praktičnu vrijednost svjetiljaka i svijećnjaka. I danas ih ima upravo raskošno izrađenih u broncu, srebru, zlatu, brušenom staklu td. O tom svjedoče veličanstveni svijećnjaci u glasovitim svjetskim katedralama i uopće u hramovima, u velikaškim i bogataškim palačama, u dvoranama za javne priredbe, u kneževskim i kraljevskim palačama. Koliko raskošne svjetlosti pružaju katedrale u Božićnoj noći, koliko nam svjetlosti pružaju veličanstvene iluminacije gradova u noći i velikih lađa na moru. Reflektori pretražuju po noći more i nebo. Ljudi vole svijetlo u prirodi, vole svijetlo u danu i noći, vole svijetlo u privatnim kućama i javnim dvoranama.

Ali osim ovoga vanjskoga svijetla potrebno je čovjeku, danas naročito, i unutarnje, duševno svijetlo. Uza sve svijetlo vanjskoga života, teško je čovjeku, ako je u njegovoj duši mrak, a u srcu mraz. Zato pravo Bogović nastavlja na sprijeda iznesene stihove:

»Isto tako mora da i čovjek gine,
bez svjetlosti duha, bez srca topline.«

CAREVIĆ I ARAP

NARODNA PRIPOVIJETKA IZ BOSNE

Bio nekad jedan car, pa imao sina. Nešto mu počne sin žutjeti i slabiti. Opazivši to car pošalje ga u lov sa deset drugova, ne bi li se što oporavio. Kada dođu u šumu, razredi carević po četama svoje drugove i sebi izabere najbolju. Kerovi dignu srnu i natjeraju na carevića, a on brzo za pušku da je ubije. Nanišani, ali se pred njim od srne stvori najljepša djevojka. Spusti pušku, kad opet stoji pred njim srna.

»Ama, kazuj se, šta si, jer ću te sad sastaviti sa zemljom!« poviče ljutito carević.

»Nemoj za Boga, careviću!« poviče djevojka. »Bit ću tvoja žena.«

Carević se obraduje, sabere brzo svoju družinu, da pođu s djevojkom kući.

»Zar tako, careviću?« reče mu djevojka. »Kad se Ciganin ženi, vode mu mladu na stotine svata, a ti, carević, pa hoćeš ovako da idem!«

Nato on ostavi tuđe svoju družinu, pa pođe kući, da sabere svatove. Kaže sve ocu, a on mu sabere hiljadu svata i dađe mu sve svoje vezire. U zoru podigne se carević sa svatovima po djevojku, ali kada dođe ondje, gdje je ostavio bio družinu sa djevojkom, nema ni traga ni djevojci, ni družini. Razašalje sve svate po šumi, da ih traže, a kad ih nađu, reče im, da isture nekoliko pušaka.

Već počne sunce zalaziti, a nigdje se ništa ne čuje. Počne carević pucati, ali mu se nitko ne odjavljuje; nije čuti ni žive duše. Carević se povrati kući sam. Tko je jadniji od njega? Ubila bi ga kap rose. Tužno ispriča ocu sve, a otac ga još izgrdi, što mu je potratio toliko ljudi i vezira.

Sutradan uzjaše carević svoga konja, pođe tražiti svoju djevojku i tvrdo odluči, da se ne će kući vratiti, dok je ne nađe. Vrljajući po šumi namjeri se na jednu kuću. Ostavi pred vratima svoga konja, a sam uniđe u sobu. Nasred sobe sofra sa gotovim jelom.

»O domaćine! O domaćine!« poviče carević, ali se nitko ne odziva. On sjede za sofru, večera, a iza toga legne spavati. Kad se u jutro probudi, otvore se vrata, a u sobu stupi djedo bijele brade kao vuna. Carević ga odmah upita za djevojku, a djedo mu odgovori, da ne zna za nju, ali da on ima starijega brata i da će mu ovaj kazati za djevojku.

Carević pođe odmah odatle i dođe do starijega brata djedina, koji je imao prošaranu bradu. I ondje nije našao carević, što je tražio, jer ga i ovaj djedo opremi k najstarijemu — trećemu bratu. Dođe i tamo carević; djedo ga lijepo dočeka i pogosti. Kad su večerali, rekne ženi, da mu donese iz dulafa (ormara) karpuzu (lubenicu). Žena je donese, a on je opet vrati veleći, da nije zrela. Žena je opet donese, a on je opet vrati i tako ju je vraćao sedam puta. Poslije toga ode djedo u jednu kaljužu i počne se valjati po blatu, pa onakav kaljav dođe k ženi, a ona ga lijepo očisti i opere.

Sad se djedo i carević počnu razgovarati.

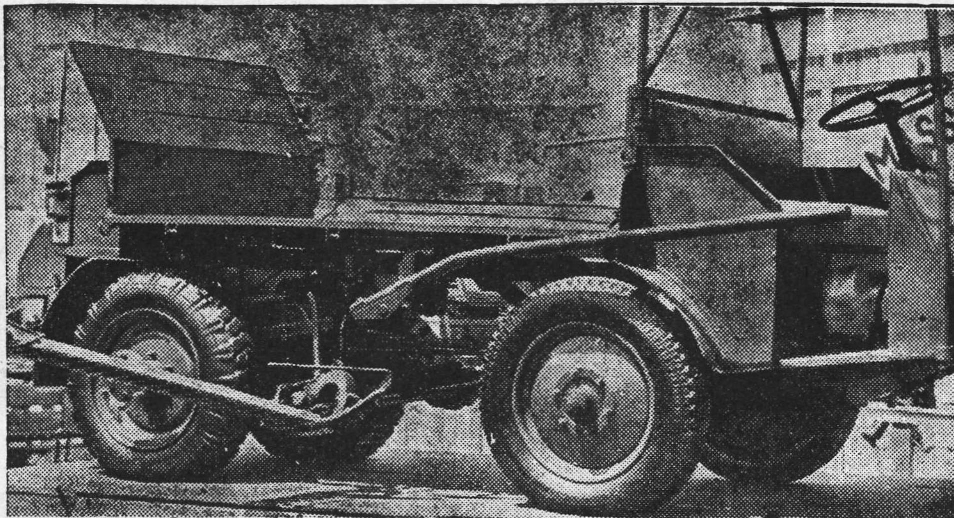
»Znam ja,« reče dedo, »radi čega si ti ovamo došao i šta si dosad radio. Nemoj se čuditi videći u mog najmlađeg brata bijelu bradu, u srednjega prošaranu, a u mene najstarijega crnu. Moj najmlađi brat ima veoma zlu ženu. On bi volio bio k tebi izaći, kad si ga bio vikao, nego Bog zna šta, ali mu ona nije dopustila. U srednjega mi je malo bolja žena, zato on ima prošaranu bradu. A moja je žena pravi melek (anđeo), to si mogao vidjeti, kad sam vraćao karpuzu sedam puta, a ja sam znao, da u dulafu nema više od jedne. Za djevojku, porad šta si i došao, ne mogu ti kazati, nego ovdje blizu ima jedan Arap u pećini, on će ti za nju kazati.«

Carević pođe odmah k tomu Arapu. Kada dođe pred pećinu, pred njom stoji svakojake zvjerađi, a došlo tu i desetorica ljudi, pa tuku tu zvjerad. Carević trgne sablju i poubija i ljude i zvjerad, pa onda uniđe u pećinu k Arapu. Ispriča mu sve svoje jade, a Arap će mu na to:

»U koje si se trice zagledao? Ono je prava vještica.«

Slika desno:

NEOBIČAN STROJ

Izložen na poljoprivrednoj izložbi u Münchenu, koji se može upotrijebiti za vučenje, za oranje i za košnju

»Nemoj, Arape!« povika carević. »Dopusti mi, da je gledam samo jedan sat, pa uzmi sve, što imam.«

Arap klepne rukama, a ona ista djevojka pomoli se na vrata. Gleda je carević; a kad prođe sat, pođe ona, a carević poviče Arapu:

»Na poklon ti život moj, a samo da je gledam još jedan sat!«

Prođe i drugi sat, a Arap će careviću:

»Eh, šta ćemo sad?«

»Šta hoćeš, to i radi!« odgovori mu carević. Arap uzme sablju, zapovjedi careviću, da stane na kamen, pa ga stane mlatiti sabljom. Sve frcaju komadi od haljina, a ne može da zahvati mesa.

»Svakog siječeš, a carevića ne ćeš!« pa udri sabljom po kamenu, a kamen na dvije pole. »Bome, ja nađoh sebi druga,« reče Arap.

»Ti nađe, ama ne znam, jesam li ja,« odgovori carević. Arap baci sablju, pa stane na kamen. Carević uzme Arapa mlatiti sabljom, ali mu ne može ni pera odbiti. »Svakog siječeš, a Arapa ne ćeš!« pa s njom opali po kamenu i presiječe ga. »Nađoh i ja sebi druga,« rekne carević.

Arap odvrati carevića od prijašnje djevojke, kazujući mu, da je vještica, i pripovijedajući mu, da ima na jednom mjestu druga da takve nema vile, i da se otimaju za nju dva cara.

»Hajdmo da je otmemo!« rekne Arap.

Odmah krenu oba i dođu na jedno raskršće. Tu opomene Arap carevića, da nipošto ne krene lijevim putem, kad se vrati, nego desnim. Dođu na jednu poljanu, a nasred poljane stoji kamena kula, u kojoj je ta divna djevojka. Oko kule stoj s desne strane jedna, a s druge druga vojska. Čim tu dođu, provale u kulu, pa jedan se bori, a drugi čuva na sapima (leđa u konja, od sedla do repa) djevojku, dok carević rekne, da je iznemogao. Arap mu baci konju na sape djevojku i reče mu, da bježi, a on da će suzbijati navale.

Koliko je djevojka bila lijepa, carević je samo na nju gledao, a nije pazio, kud ga konj nosi, dok se najedamput sjeti, da je udario krivim putem. Šta će? Pošao, pa pošao. Dođe do jedne kuće, kad s pendžera ga mole dvije cure, da im otvori.

»Pa bacite mi ključe!« reče carević.

»Ne smijemo od Arapa,« odgovore mu one.

»E, pa šta ću vam ja?« odvrati im on i pođe dalje. One ga opet stanu zaklinjati, da ih pusti.

»Bacite mi ključe!« opet će im carević.

»Ne smijemo od Arapa!« odgovore mu cure.

»Slobodno!« povika carević. One bace ključe, a nešto pukne kao grom; u to izleti iz gvozdene kace ćoso (čovjek, komu ne raste brada i brkovi), pa ošine šamar careviću, da se odmah onesvijestio. Ćoso mu ugrabi djevojku, pa je odvede u svoju pećinu.

Opazivši Arap, da mu je drug otišao krivim putem, poleti za njim i nađe ga onesviješćena, pa ga umije i razbere.

»Šta ćemo sad?« rekne Arap. »Otvorio si ćosu, kojega sam zatvorio teškom mukom u ovu kacu.«

»Ja ništa ne znam,« odgovori carević, »samo što su me molile dvije cure, da ih otvorim iz zatvora.«

»Ej, moj dragane,« reče mu Arap, »on je tebe opčarao i ti si sve topuzom udarao u ovu kacu, dok je nijesi probio. Evo vidi.« I zbilja stajaše kaca topuzom probita.

Sutradan odu k pećini ćosinoj, pa izazovu djevojku i nagovore je, da upita ćosu, u čemu mu je smrt.

»U onoj metli,« odgovori ćoso. Ona kaže to drugi dan Arapu.

»Laže,« rekne Arap, »ali ipak ti nakiti tu metlu, pa ju objesi o čiviju.« Ona to i učini. Došavši ćoso kući nešto mu zatreba metla, pa upita djevojku za metlu.

»Ne dam ja metle,« odgovori ona, »u njoj je tvoja smrt, pa ću je ja čuvati.«

»Krivo sam ti kazao,« rekne ćoso. »Ima tamo jedno jezero. K tomu jezeru dolazi svako jutro jedna životinja, a u njoj ima kutija i u kutiji dvoje jaja. Da tko razbije ona jaja, ja ne bih više ni dahnuo.« Djevojka kaže sve Arapu, a ovaj careviću i njih dva odu odmah k jezeru, da uhvate tu životinju. Ubiju je, izvade iz nje kutiju i jaja, pa dođu nad ćosinu pećinu i poviču:

»O ćoso, o ćoso!«

Djevojka izađe, pa se opet vrati i kaže ćosi, da ga viče nekakav Arap. Ćoso izađe i čim opazi Arapa, škrine zubima, pak će mu ljutito:

»Znaš li, huljo, ako te uzmem za vrat, pa te uznesem nebu pod oblake, ne ćeš odozgo živ na zemlju pasti.«

»Nije mi stalo ni za čim. Djevojku mi daj!« Ćoso ga zgrabi za vrat, pa s njim u vis. Odozgo ga baci, pa ga brzo opet uhvati.

»Što me hvataš?«

»Još te nijesam iznio, gdje ja hoću,« odgovori ćoso. »A u što se ti toliko uzdaš?«

»Ti ćeš prije mene pasti, a meni će biti mekše, kad padnem na te, nego na kamen,« odvrati mu Arap i ujedno mu pokaže jaja od one životinje.

»Ne, Arape, za Boga!« povika ćoso. »Ne bacaj ih, spustit ću te i dat ću ti djevojku.«

Ćoso lijepo spusti Arapa i dade mu djevojku. Kad je Arap imao u rukama i djevojku, udari jajima o ledinu, a ćoso izdahne.

Arap odvede djevojku carevićevu k svojoj pećini, da ih lijepo opremi. Kad su se već spremili, upita Arap carevića, treba li mu družine. Kad mu odgovori, da treba, reče mu Arap:

»Otvori ta vrata!«

Carević otvori, a odonud posrljaju svi njegovi prijašnji svati, samo mu nema one desetorice drugova.

»Kamo još desetorica, Arape?« upita carević.

»Ti si ih pobio, careviću, pred mojom pećinom.«

Iza toga krenu svatovi sa djevojkom i carevićem kući, pa ako su živi, i sad piju rujno vince.

JUBILEJ HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG KRITIKA

Dne 17 lipnja o. g. navršio je pedesetu godinu svoga života najveći dosadašnji hrvatski književni kritik dr Ljubomir Maraković. Već preko trideset godina radi dr Lj. Maraković na književnom polju te kao nijedan drugi hrvatski kritik savjesno prati svako hrvatsko književno nastojanje i svakog pojedinca, koji želi da hrvatskoj kulturi pridonese svoj udio. Pritom se uvijek drži na visini i objektivno pristupa ljudima i djelima promatrajući ih pod vidom osnovnih estetskih i zdravih etičkih načela. U tom radu mnogo mu pomaže njegovo svestrano poznavanje stranih književnosti, koje često bacaju svoje odraze i u naša književna strujanja. Velik broj njegovih članaka, prikaza i eseja izišao je u »Luči«, koju je on dugi niz godina uređivao, zatim u »Nar. Politici«, »Hrvatskoj Straži«, »Hrvatskoj Reviji«, a najviše u »Hrvatskoj Prosvjeti«, koju i danas uređuje. Surađivao je i u drugim domaćim i stranim književnim revijama i listovima, pa i u našoj »Obitelji«. Zreli plod tog njegova rada bili su »Hrvatski pripovjedači«, knjiga kritičkih studija i minijatura, koju je g. 1929. izdalo Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima, a koju je nagradila Jug. Akademija Znanosti i Umjetnosti u Zagrebu.

Hrv. Društvo Sv. Jeronima, ta najpopularnja hrvatska kulturna ustanova, izdala je od dra Lj. Marakovića još i »Pučku pozornicu«, knjigu o biti i uspjesima nestručnog kazališta. Ta nas knjiga upućuje na drugo polje Marakovićeve kritike, koju posvećuje kazališnoj umjetnosti. U »Hrv. Prosvjeti« i u »Hrv. Straži« redovito prati sve pojave i uspjehe u hrvatskom kazališnom nastojanju. Ta kazališna kritička kronika imala bi izaći u posebnoj knjizi, kao što bi imali u posebnoj knjizi izaći prikazi hrvatskih pjesnika, kojima dr Maraković u svojim feuilletonima posvećuje posebnu pažnju.

Dr. Ljubomir Maraković rodio se u Topuskom. Već u drugom razredu osnovne škole napisao je »dramu«, a ogledao se i u stihovima (u »Pobratimu« i »Luči«). Godine 1910. izdao je prva svoja književna razmatranja pod naslovom »Novi život«. Uredio je dvije knjige almanaha »Naše kolo« i preveo više djela iz stranih književnosti (od Američanke Florence Barclay »Kroz vrtna vratašca«, od Remizova »Na modrom polju« — oba djela izdala Knjižnica Dobrih Romana; zatim od Slovakinje Elene Marothy-Šoltesove i od Šveđanke Sigrid Undsetove i od drugih).

DR LJUBOMIR MARAKOVIĆ

Gimnaziju je svršio u Travniku, sveučilište i doktorat u Beču. Službovao je u Banjoj Luci, Sarajevu i Zagrebu. Radi skoro u svim glavnim katoličkim i kulturnim hrvatskim ustanovama. Već zarana je stupio među prvoborce mladog hrvatskog katoličkog gibanja, koji su osnovali na sveučilištu u Beču klub »Hrvatska«, i tom je pokretu ostao vjeran do danas. Kao nastavnik uvijek je imao smisla i razumijevanja za đačke probleme, pa je stekao opće simpatije i poštovanje svojih učenika. A u katoličkom đačkom pokretu uvijek je bila s poštovanjem primljena njegova iskusna riječ. Učestvovao je skoro na svim đačkim sastancima i kongresima tamo od g. 1907. pa do danas, kad se sprema na najnoviji kongres hrv. katoličkog đaštva u Dubrovnik (prigodom Euharistijskoga Kongresa).

Od posebnog su značenja i važnosti njegove veze s inozemnim kulturnim radnicima, književnim revijama i organizacijama. Poput domaćih i mnoge ga strane ustanove pozivaju kao priznatog književnog stručnjaka na suradnju. G. 1922. nalazimo ga u Frieborgu, g. 1923. u Milanu itd., a u zadnje vrijeme stoji na čelu vrlo važne sekcije u internacionalnoj katoličkoj akademskoj organizaciji »Pax Romani«.

Dr Lj. Maraković neumorno radi, a ostao je uvijek u svom radu dosljedan svojim načelima, pa je stekao opće priznanje i uvaženje u hrvatskim i stranim književnim krugovima. Mnogo je napisao, a isto tako mnogo toga iznio u brojnim svojim konferencijama u Pučkom Sveučilištu, na raznim sastancima i tečajevima. No još uvijek je najveći dio njegova književnog rada rasijan po mnogim domaćim i stranim revijama, listovima i publikacijama te bi sada prigodom njegove pedesete godišnjice trebalo pomisliti na sistematsko izdanje njegovih tako važnih i tako dragocjenih radova na polju hrvatskih književnih nastojanja.

L. P.

Događaji

6. lipnja: Pučkim glasovanjem (referendumom) u Luxemburgu odbijen sa 62.000 protiv 50.000 glasova prijedlog zakona, da se zabrane komunističke i fašističke organizacije.
7. Poljski predsjednik republike Mošcicki stigao na oficijelni posjet u Rumunjsku. — Njemački ministar vanjskih poslova Neurath stigao u Beograd.
8. Njemačka i Italija opet se sporazumjele s Engleskom i Francuskom o kontroli nad Španjolskom.
9. Turska sprema srednjoazijski pakt sa Irakom, Iranom i Afganistanom.
10. Neurath u Sofiji.
11. Neurath u Budimpešti. — Nizozemski predsjednik vlade Van Zeland otputovao u Ameriku na dogovor s Rooseveltom glede svjetske gospodarske konferencije.

SECESIJA

Napisao Luka Perinić

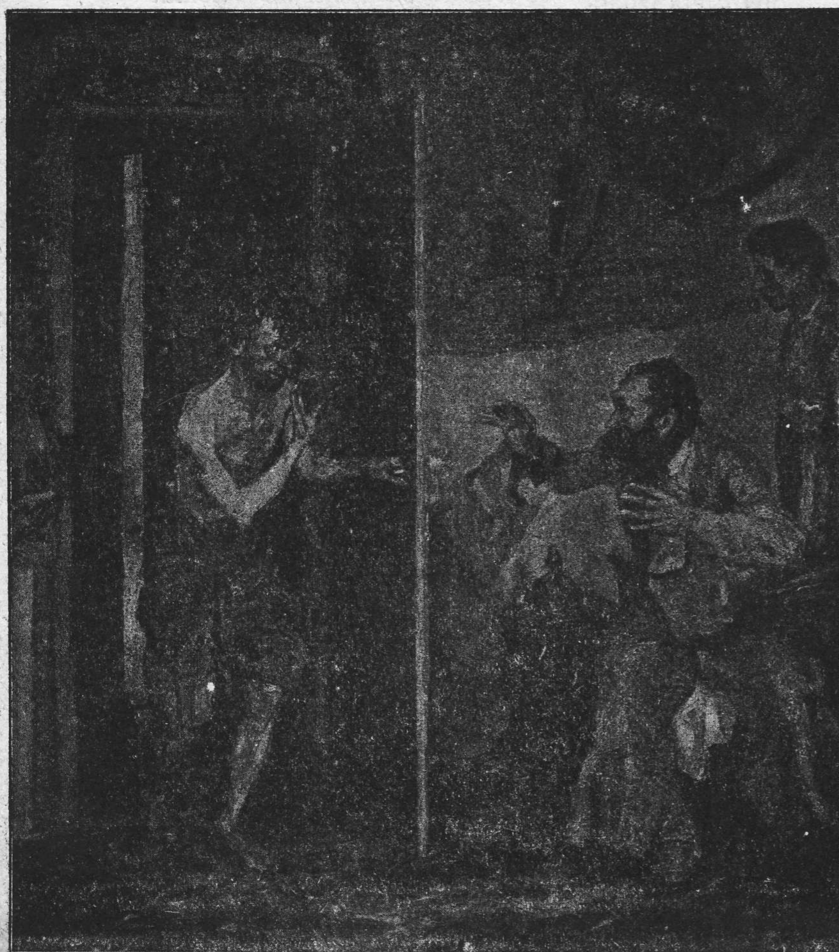
Nove ideje, novi pokreti pobuđuju interes i kod već opredijeljenih kao i kod još neopredijeljenih pojedinaca i grupa. Još neopredijeljeni rado pristupaju k novitetima, ali oni opredijeljeni naginjući na konzervativnost redovito postavljaju se u kritički ili neprijateljski stav prema novim idejama i pokretina, koji nastupaju kao reakcija na ono, što oni zastupaju, i koji ruše ono, što oni stvaraju. Zato nije ni čudo, da je većina umjetnika i kritičara sa skepsom promatrala rad nove francuske grupe — impresionista od g. 1871. No i ti, koji su najviše ustajali proti njima, poprimali su od mladih impresionista neke elemente i tako nehotično prilagodivali svoj slikarski rad njihovim novostima.

Polemike oko francuskog impresionizma prešle su ubrzo granice francuske zemlje, te se prenijele i u druga umjetnička središta. U Njemačkoj, gdje su stare škole bile zahvaćene s najdubljom ozbiljnošću, teoretski obrazložene i plasirane u javnost kao jedino ispravne i jedino moguće, impresionizam je nailazio na teške bedeme, preko kojih je s velikim naporima morao da pređe.

München je prednjačio u naklonosti prema novom životu u slikarskoj umjetnosti, te iz njega počinje impresionizam da osvaja teren u njemačkom slikarstvu. Simpatizeri nove umjetničke struje tu su se okupili g. 1893. — dakle dosta kasno u odnosu prema razmahu impresionizma u Francuskoj — pod devizom osiguranja lične slobode u umjetničkom radu i stvaranju. Nisu smjeli ni htjeli da nastupe kao rušitelji već uvriježenih slikarskih škola, niti im je program bio bojovan. Čak su pretendirali neposrednu vezu sa starim školama i tvrdili, da su i oni pripadnici već postojećih umjetničkih struja. Zato su i nazvali sami sebe »secesionistima«, jer su htjeli istaknuti, kako oni nemaju neki specijalni program, koji bi obarao postojeće vrednote i unosio novosti, nego se tek odvajaju od postojećeg programa u posebnu grupu, da taj isti program na svoj način provode. U stvarnosti to je bilo ponekad zavaravanje samoga sebe, ponekad zavaravanje drugih, a novost je impresionizma bila sadržaj njihova rada, te je zahvaćala čitavo njihovo stvaranje. Njemačka »Secesija« toga vremena nije na taj način ništa drugo nego impresionizam, koji se rodio u Francuskoj i koji je malo pomalo osvojio duh i njemačke slikarske umjetnosti.

Prvak toga novog umjetničkog gibanja u Njemačkoj bio je Max Liebermann, koji se rodio g. 1847., a koji nije nikao iz Münchena, nego iz Berlina, da i u taj umjetnički centar unese duh nove škole. Liebermann je doista bio po svom radu i po slikarskom odgoju usko vezan za postojeće njemačke škole, no on je otvoreno istupao kao poklonik modernih Francuza. Prvu senzaciju pobudio je sa svojim slikama, u kojima se ističe njegov studij socijalnih problema onoga doba i sa kojima se predstavlja kao vrijedan naturalist, temeljit u svom nastupu. Taj pravac nije napustio, ni kad se jače primakao francuskim majstorima, ni kad je poprimio mnoge značajke holandeške umjetnosti, te se istakao sa slikama iz radničkog, seljačkog, obrtničkog — malograđanskog života. Iznemogli starci i starice iz amsterdamskog sirotišta, pastiri i ratari i krpačice mreža bili su mu omiljeli slikarski objekti. No pomalo tematika u slici postaje mu sporedna, a na površinu izbija sve to više njegov čisto slikarski talenat.

On je bio vođa novoga slikarskog smjera, koji je uspio oko sebe okupiti svu mlađu slikarsku njemačku generaciju. Posebno je doprinio impresionističkoj orijentaciji berlinskih slikara, koji su doskora (g. 1899.) analogno münchenskim slikarima stvorili t. zv. sjeverno-njemačku secesiju. No i München je bio pod njegovim uplivom. Fritz von Uhde, jedan od najznačajnijih secesionističkih umjetnika iz Münchena bez sumnje ima da zahvali za mnoge elemente u svom umjetničkom razvoju baš samom Liebermanu. Uhde se rodio g. 1848., a umro g. 1911. Najviše se ističe njegovo nastojanje, da u religioznoj umjetnosti spoji realističke tendencije s romantičkim.

Slika lijevo:

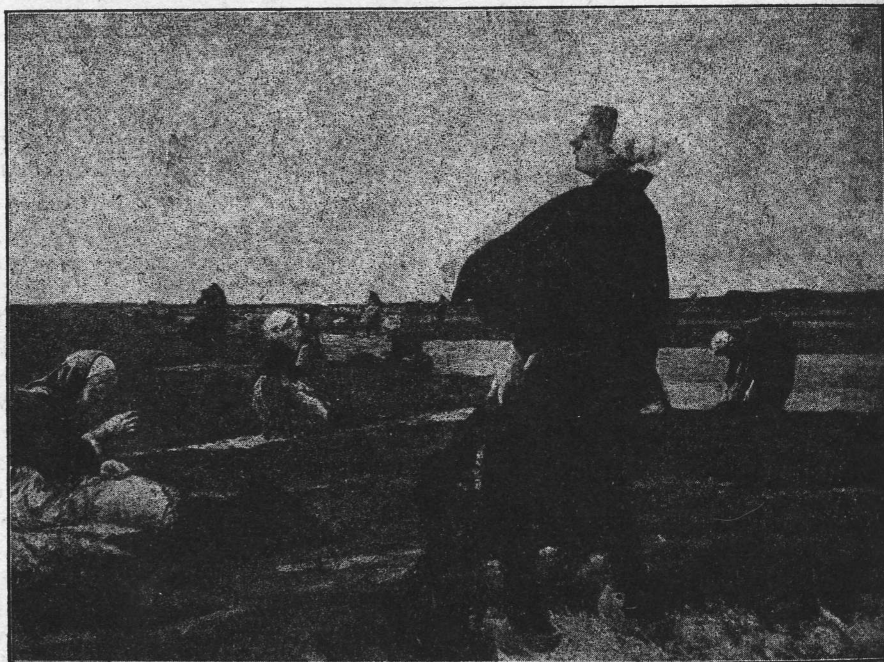
IZGUBLJENI SIN

Prema evanđeoskoj priči naslikao Max Slevogt

Slika desno:

KRPAČICE MREŽA

Naslikao Max Liebermann

Poznate su njegove religiozne slike, koje su plod socijalno produbenoga kršćanstva onoga doba, gdje Krist nastupa kao »prijatelj malenih«, ide kao putnik, kao propovjednik, prijatelj ili gost — u kolibe, kroz sela i varoši, u intimni krug brojne obitelji, da donese utjehu, mir i blagoslov.

Novom slikarskom duhu pridružila se sva sila njemačkih umjetnika. Walter Leistikow (umro g. 1908.) istakao se kao slikar pejsaža, a nastojao je, da mrkom sjevernjačkom kraju dade svježe boje i svježe osvjetljenje. — Lovis Corinth (umro g. 1925.) počeo je slikarski rad u Münchenu, a nastavio ga u Berlinu. Bujan je u boji i izrazu, ozbiljan je i tvrd, ističe se osobito svojim majstorskim portretima. — Max Slevogt (umro g. 1932.) dolazi također iz Münchena i znatno upliva na druge slikare. Izvrsno crta i ističe se grafikama. Snažan je u pokretu i slobodan u kompozicijama, od kojih se najviše ističu one o izgubljenom sinu. — Leopold von Kalckreuth (umro g. 1928.) započeo je kao naturalist, a kasnije se naklonio s jedne strane stilizaciji, a s druge seljačkom zbiljskom životu. — Iz tog vremena niže se čitav niz priznatih njemačkih umjetnika, od kojih su mnogi i kod nas poznati, jer su radom svojim mnogo djelovali i na izgradnju i razvoj nekih hrvatskih slikara.

Duh impresionizma proširio se nekako u isto vrijeme i po ostalim evropskim zemljama, a doskora je prodro i u naše krajeve, gdje je također našao raznih sljedbenika... Ali su ubrzo izbile na površinu nove umjetničke tendencije, koje se nisu zadovoljavale s vanjskim analizatorstvom, u koji su kasniji sljedbenici impresionizma (često i svijesno) upadali. U prvom redu romantičke tendencije, a zatim struje s novim problemima i novim nastojanjima — ekspresionizam, futurizam, kubizam i t. d. sve do današnjih dana. Mnoge od tih novih struja nosile su u sebi pretjeranost i upadale su u karikiranje, pa su ubrzo od većine umjetnika odbačene kao neozbiljne i neodržive. No i one su bez sumnje imale svoju (kadgod i negativnu) ulogu u razvoju modernog slikarstva, koje neprestano traži nove putove i nove izraze, te se žilavo probija do novih uspjeha i do čistih estetskih afirmacija.

MUDRE IZREKE

IZ TALMUDA

U vrtu leže hrpe šljunka. Lud veli: »Tko bi to odvezao?« Mudri kaže: »Odnijet ću danas dva koša, sutra dva, dok sve odnesem.« Tako je s teškoćama u životu i u nauci.

Rad je uzvišen, jer je dika čovjeku.

Tko ne hiti da podigne najmanju školjku, ne će naći bisera u njoj sakrivena.

Breme, koje sebi na pleća natovari netko sam, lakše je, nego ako mu ga natovari netko drugi.

Tko ne izuči sina zanatu, odgojit će ga gotovo za hajduka.

Neka sluša tvoje uho svaku riječ, koja izlazi iz tvojih usta!

Ima gost dobar i gost zao. Dobar gost zahvalan je domaćinu i kaže: »Kako se trudio domaćin radi mene! Koliko je vina, mesa, zakusaka donio, i sve radi mene!« Neuljudan gost kaže: »Zar se domaćin trudio možda radi mene? Sve je to on sebi pripravio!«

Slika desno:

„DOĐI, ISUSE, BUDI NAŠ GOST!“

Naslikao Fritz von Uhde

Humoreska

ŽELJEZNIČKA KATASTROFA

Napisao J. Pavlovicky

»Slušaj, tato, što ću ti kazati; da si mi dobro pazio na ove krhke ,milosti'. Škatulju nosi oprezno; nije to vreća s posijama.«

»Ta znam.«

»No znaš i ne znaš. Do ovakvoga tvoga znanja ja ne držim ništa, pogotovo što se tiče ,milosti'. Razumiješ se u brašno, razumiješ se u mlin i žito — to je istina . . .«

»I u pivu se razumijem.«

»Time se upravo danas ne trebaš hvaliti. Naliješ li u se čabar toga napoja, lupit ćeš negdje škatuljom i mjesto ,milosti' donijet ćeš onamo trinje. S vama muškima je gotovo križ.«

»Eh!! Onda si mogla ići sama. Nama muškarcima se to ionako ne dolikuje, da idemo po krstitkama, a k tomu još s kutijom ,milosti'. Da ti pravo kažem, ja nekako ne slutim na dobro.«

»Znaš, tato, ja sam o tome gotovo uvjerena. Ali pomozi si. Lako je tebi reći: ,Trebala si ići sama!' Znam, da sam trebala. Majka je ipak majka.« I masni se podbradak gospe Korčakove ustalasao unutarnjim ganućem. »Sirota Jelka — i prvo unuče« . . . Dvije suze izronile su joj se iz očiju, a kako je bila sagnuta nad kutijom, oskliznule se i slile upravo na vrhu nosa.

Ovo je privelo gospodina Korčaka u nešto veselije raspoloženje pa reče:

»Prvo unuče, hm, hm. — Znaš, majko, množidba počinje i kod unučadi sa jedan Ali čekaj, kad bude peto ili šesto, ne ćeš ni ,milosti' slati. Badava; novost djeluje. I baš na tu novost šalješ mene. Kakva si ti ženska, kakva majka? Druga bi na tvome mjestu već osam dana kvocala ondje, a ti ništa. Kad bi to bio barem dečko, još kako-tako, ali ovako! . . . Plovit ću na tim svečanim krstitkama kao prazan ,landauer'.«

»Molim te, prestani, ne otešćavaj mi srce još i ti. Kako da ja idem? Toliko kvočaka nasađeno, a sve se to nesreća upravo sada leže. A onda družina! No, Bože pomozi! To bi izgledalo, da samo na jedan dan maknem pete iz kuće. Nema druge, idi ti s milim Bogom sam, pozdravi Jelku, pazi na ,milosti', to je glavno, a zetu kaži, da bude malo strpljiv . . . Vas muževe treba čovjek da uvijek opominje.«

»I uzalud.«

»No nije uvijek uzalud. Pazi dobro, osobito u Tišnovu, kad budeš prelazio u drugi vlak; i nemoj da se svratiš na pivo.«

»Baš niti na vrč? Jedan valjda smijem.«

»Bolje ništa; jer tebi jedan nikad ne dostaje.«

»Ta valjda nisam . . .«

»Jesi ili nisi, svejedno. Tu su ,milosti', a da nije njih, ispij, ako hoćeš i cijeli kotao.«

»Onda si to mogla naslagati bar u čestitu škatulju, a ne u ovakvu kao od svilenog papira,« i pritom gospodin Korčak prijezirno gurne u ošjetljivi predmet njihova razgovora.

»Tato,« kriknu brižljiva gospodarica.

»No, no, ne viči, ne ću se toga više ni taknuti.«

»Molim te, odlazi radije, inače ćemo se još i posvaditi. Fanika će ti to donijeti na stanicu i smjestiti u vlak, a onda neka bude tvoja briga.«

»Idem,« i gospodin nagnu k vratima.

»Što je opet? Novaca imam . . .«

»Čovječe Božji, ta moramo se oprostiti, Bože!« zalama gospa majka rukama, »on bi otišao bez oproštaja kao poganin.«

»No, no, tko može baš na sve da misli kod tolikoga meteža,« rumenio se gospodin Korčak.

Brižna supruga pogladi nježno svoga »tateka« po širokim leđima, napravi mu na čelu križ i poljubi ga jecajući:

»Samo tu škatulju sretno dovezi!«

Kapa gospodina »tateka« omaknula se preko očiju i dospjela na glavu. Šta ćemo, svaki je rastanak ganutljiv, a on ipak nema u prsima mlinski kamen. Idući nasipom zabadao je štap u razgaženu zemlju i puhao je pri tom, kao da ima na nogama metričke čizme. Natrag se nije okrenuo, jer je znao, da za njim gleda suznim očima njegova dobra žena. Tek mu je u jelovom gajiću na srcu odlanulo. Samo kad je u daljini opazio Faniku, kako oprezno nosi onu škatulju, zabode ga nešto u slabinama.

»Ovoga mi je vraga baš trebalo, ali dovest ću te u red,« obećavao sebi povišenim glasom, »ili . . .,« stisnuvši batinu odsiječe najbližem čičku njegovu rascvatenu glavu.

Na stanici smjesti Fanika u vagon vlaka, koji je netom dojurio, onu dragocjenu škatulju kraj gospodina Korčaka:

»A sad izvolite sami paziti i pozdravite mladu gospu Jelku i ono malo . . .« dalje mudre riječi izgubile se u šarenoj pregači i mnoštvu jecavih uzdaha . . .

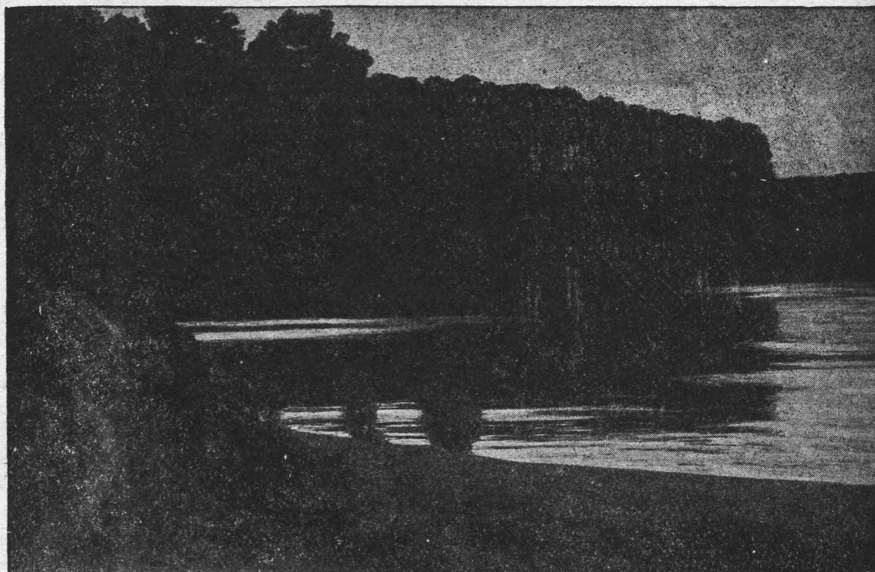
Hrk, hrk, hrk, trganjao se vlak amo i tamo, »puferi« škripali, a putnici udarali glavama u drvene stijene. Dok bi nabrojio dvadeset, puzio je vlak pravilno i oprezno, kao da vozi same »milosti«.

»Kolikog li drmanja,« ljutio se gospodin Korčak, kad nije mogao sastaviti goruću šibicu s cigarom, koju je htio da zapali . . .

»Tišmanov — Tišmanov,« čuo se glas konduktera.

Gospodin Korčak uhvati svoju škatulju za špagu mnogo nježnije nego mlinarskog šegrta za uho i ponese je sa strahopočitanjem dolje. Imajući na umu spasonosnu napomenu svoje dobre, pače bolje polovice, nije restauran niti pogledao, nego je potražio kupe, koji mu se činio

Slika desno:
POGLED NA GRÜNEWALDSKO JEZERO
Naslikao Walter Leistikow

najzgodniji za njegovu krhku robu, dao je kondukteru dobar bakšiš, da ga po mogućnosti ostavi samoga.

Kondukter umekšan tako neobičnom napojnicom, obećao sve moguće, a načinio, što se dalo. Nezgodnom slučaju ne može da bude kriv.

U posljednjem trenutku dojuri na stanicu mala kočijica i iz nje hitro skoči gospođica, gotova vjeverica. Brzo kartu i već nagnu u kupe gospodina Korčaka.

Ovaj ni da bi okom trenuo, samo je jastrebovim pogledom štitio povjereno mu blago.

Gospođica također ništa, a zašto i bi? Dunda jedan, ni da bi pogledao njezin šešir. A ipak je pogleda vrijedan: ta sve poljsko cvijeće, koje na polju ni ne raste, sljubljuje se ovdje s krilima čitavog stada gusaka, a sam šešir grimizom gori kao muhomorka. Samo je nosićem maknula i kao na prkos snimi ogromnu ovu muhomorku iz glave, otpuhne gdjekoji prašak, načepuri krila i položi oprezno svoj ponos na istu klupu kraj škatulje »milosti«. Gospodin Korčak i opet ništa.

Vlak jurio, koliko su mu sile dopuštale, a vagoni drndali, kako im je dužnost nalagala.

Gospođica se dosađivala. Ustane, časom je poravnavala svoju kovrčastu kosu promatrajući se u prozornom staklu, a onda je svoju rastresenu pozornost posvetila romantičnoj prirodi. Na stanicama je promatrala općinstvo.

Gospodin Korčak zabavljao se kraj svoje škatulje kao vojnik na straži kraj barutane. Najgore mu je bilo, kad je stanica bila na njegovoj strani. Tu je nepoznata gospođica bez ičega dohrlila k njegovu prozoru. Morao se silom svladavati, da joj ne odrapi nešto vrlo oštra. Teškim je srcem iščekivao svršetak vožnje.

»No hvala Bogu, još dvije stanice, jedna na ovoj, a posljednja na njezinoj strani i mukama bit će kraj.«

I baš ta posljednja...

Gospođica je upravo uvukla svoju kovrčavu glavu iz prozora, kad bude dan znak za odlazak. Vlak se po svom hvalevrijednom običaju trgnuo amo i tamo poput mladoga konja, koji se istom uči voziti, i tu se dogodi, da je draga gospođica izgubila ravnotežu, kriknula i cijelom težinom nježnoga svoga bića sjela na mekanu škatulju krhkih »milosti«.

Dakako da je odmah iz slomljene škatulje skočila, samo što ta brzina nije ništa popravila, dapače prije pokvarila.

Gospodin Korčak ni da bi zinuo. Nije mogao. Daha mu ponestalo. Zato mu je krv navalila u mozak. Pred očima pojavi mu se grozno priviđenje: škatulja, »milosti«, trinje, a nad svime njegova »mamica« kao božica osvete sa zasukanim rukavima i ispruženom kuhačom. Bezmoćni bijes zdrmao je ubogog čuvara krhkih »milosti«.

A eno, ona ogromna muhomorka kao da ga ismjehava. Drske li bešćutnosti!

Polako, kako su mu se sile u noge vraćale, ustane gospodin Korčak, uzme škatulju sličnu dobrano otrcanoj početnici nevaljala đačeta i ne pogledavši gospođice stane k prozoru kraj suprotnih vrata. Približila se njegova stanica i kondukter otvorio vrata.

Gospodin se Korčak napola okrene gospođici: »Preporučam se,« i... sjedne centovim svojim tijelom na izazovnu muhomorku.

Bolni krik, kao da srce puca, začuje za sobom. Ali on nije ćutio samilosti, prije neko zadovoljstvo slatke osvete i zato je veselo zagrlio zeta, koji je njega čekao.

»Izvoli, dragi tata, u kola, trebala je doći još i kumica, moram da ju potražim,« reče brižljivo zet.

»Samo ju potraži«... I gospodin tast pođe.

Došavši kolima, baci škatulju na suprotno sjeđalo, — a što bi drugo — te se veselo raspoložen mirno namještao.

Jedva što se udobno smjestio, trgne sobom, kao da mu je tko šilo podmetnuo: bolni jecaji poznatog zvuka, ispitivanje, umirivanje zetovo začuje iza svojih leđa. Ta što je to? Okrene se.

»A trista mu kila kaše i krupice, to je meljava. Sam Bog znade, kako ćemo to samljeti.«

»To je, dragi taste, naša kumica, samo ne znam...«

»Ta mi se već poznamo,« i gospodin Korčak prasne u grohot.

A kako ne bi? Oko mu zapelo u onu muhomorku. Bio je tu krasan pogled: cvijeće, gusja krila sve jedna gužva, a šešir pogača. — Često sam ga sažrvnjao, — promisli zadovoljno. Gospođici pale ruke s očiju, koje je uprte razrogačila na gospodina Korčaka kao na kakvo strašilo.

»Jelte, gospođice, da se poznajemo?« proslijedi gospodin Korčak. »Znaš, zete, mi smo si danas uzajamno mljeli.«

»Ne razumijem...«

»Ne smeta ništa. Vi, gospođice, bacite tu pernatu pogaču onamo na moju škatulju, ništa se tomu ne će dogoditi; i veselo gledajte. Gospodin Korčak, a to sam ja, ne gleda kadgod na koji plavi papirić, a današnja zgoda vrijedi banku. Dobit ćete novi šešir, a ne bude li na njem više cvijeća, nego na ovom pokojnom, neka sam... — Franjo, tjeraj!«

*

A kad nam je naveče, kod svečanih krstitaka gospodin »djed« ovu željezničku katastrofu pričao i to vrlo zorno, a napokon oba korpora delikti pokazao, ne bijaše smijehu ni kraja ni konca.

Preveo *L. Zbožinek*

Narodni običaj

IVANJSKI KRIJES

Napisao Stjepan Dokušec

Ivanjski je krijes stara hrvatska tradicija, a bez sumnje baština još iz praslavenskih vremena. U prošlosti je bio kod nas poznat gotovo po svim krajevima, dok danas postoje već čitave pokrajine, u kojima je izblijedjela narodna tradicija, a tako i nestao običaj paljenja kresova o Ivanjdanu.

Ivanjski se kresovi pale u predvečerje Ivanja najčešće na seoskim raskršćima, odnosno humcima pojedinih brežuljaka, kao male hrpe bez reda nabacana granja. Krijes grade i pale momci, dok djevojke stoje po strani i pjevaju krijesne pjesme. Običajna pjesma prigodom početka paljenja krijesa jest gotovo u svim našim krajevima: »Lijep nam Ivo kres nalaže!«

Osim te pjevaju djevojke i druge krijesne popijevke kao i pjesme lirskog sadržaja. Instrumentalna muzika je rjeđa, ali ipak postoji. To je svirka dvojnica, gusala, gajda i tambura, koje odvajkada pokreću mladost, vesele stare. A kako bi se inače vodilo kolo oko krijesa, da nema svirke, a napokon, što bi i značio krijes bez kola?

I dok djevojke pjevaju pjesme, mladići su zabavljeni samom vatrom krijesa. Lože je pozivajući sve k njoj. »Na krijes, na krijes...« i stotine drugih povika odjekuje u noć, remeti noćnu tišinu. Osim toga momci igraju zasebno i svoje igre, a naročito preskakuju krijes. Oko krijesa se, dakle, vodi kolo, ori pjesma i izvode najrazličitije igre.

Običaji, sa kojima se susrećemo kod krijesa, bez sumnje su ostaci vjerovanja još iz neznabožaškog doba. Naučenjaci tumače te pojave na najrazličitije načine. Sam krijes tumače na pr. kao neku vrst obrednih vatara, zapravo kao pomoćne vatre suncu prigodom njegova obrata; drugi kao imitaciju sunca itd. Dade se gdjegdje naslutiti, da bi se kresovi imali smatrati kao zaštitne vatre sa očisnom moći. Većinom su gospodarskog značenja, jer narod — iako već danas krijes smatra običajem od starine — vjeruje, da na pr. vatra krijesa brani od štetnih utjecaja zlih sila, da čuva stoku, polje i ostalo od moći demona i vještica.

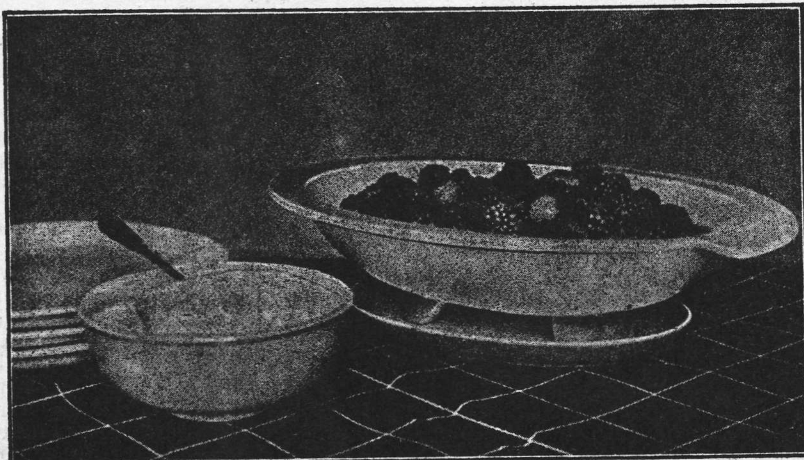
Nekoliko slika iz paljenja »Ivanjskog krijesa« u Lupoglavu donosismo na zadnjoj, omotnoj stranici ovoga broja »Obitelji«.

PLEMIĆI

bili pripadnici seljačkog, nižeg ili visokog plemstva ili plemena kao na pr. Mogorovića i t. d. domaćeg ili stranog podrijetla, da li su bili priznati ili ne, kao i poznatih im izumrlih obitelji, neka nam izvole poslati podatke kao i od koga su dobili plem. list, darovnicu ili grbovnicu, naslov, pridjev uz mali jasni crtež grba ili pečata i točne boje i nakita, popis znamenitih članova obitelji, rodoslovlja, boravište i zanimanje živućih članova, da ih možemo uvrstiti u knjizi, koja je u predtisku.

Uredništvo: »HERALDIČKI ZBORNIK« Zagreb, Stančićeva 5

PROLAZE ŠUMSKE I VRTNE JAGODE, PA DOLAZE KUPINE, KOJE SU TAKOĐER IZVRSNA LJETNA POSLASTICA

Kupine sa šećerom dajte djeci, uživat će u njima, a i izvrsne su za zdravlje

TRI ŽELJE

Napisao Ed. Laboulaye

Bio jednom nekakav kralj, pa proglasio ovaj zakon: Svakoga stranca, koji dođe na dvor neka počaste pečenom ribom. Pri tom neka dvorani dobro paze na gosta, te kad pojede toliko ribe, da dođe do kosti, pa okrene ribu da s druge strane jede, neka odmah uhvate krivca radi toga nedjela i treći dan neka ga objese.

No taj kralj je bio osobito milostiv, te je osuđenomu dopuštao, da kaže tri želje, koje su uvijek bile uslišane, osim ako je to bila želja, da mu život daruje.

Palo je već više žrtava toga zakona, kad jedan dan dođe kralju neki grof sa svojim sinom.

Ove odlične goste počaste odmah najboljom gozbom. Usred gozbe po zakonu evo sluga, koji nose pečene ribe. Otac i sin odmah se prime jesti. Kad su pojeli do kosti, otac okrene nesretnu ribu. Nato ga dvorani odmah zgrabe i odvuku do nogu vladara, koji ga osudi na tamnicu. To je boljelo sina, te vruće zamoli kralja, da pogubi njega mjesto oca. Kako je kralj bio srca milostiva, a vješala nijesu ništa gubila, usliši molbu, oslobodi oca, a sina baci u tamnicu. Kad je tako mladi grof sjedio u tamnici, reče tamničaru:

»Vi znate, da prije nego umrem, imam pravo zaželjeti tri stvari. Idite do kralja i kažite mu, neka mi pošalje svoju kćer i svećenika, da nas vjenča.«

Nikad se kralj nije začudio više nego kad je čuo tu želju. Ali da! Kraljeva se riječ ne poriče, a zakon je zakon. Kći nije imala ništa protiv toga, da se uda na tri dana, a kralj privoli.

Drugi dan sužanj zaište od kralja, da mu pošalje sve svoje blago. I ta je želja bila vrlo smjela, ali zar se može odbiti onomu, koji će sutra biti obješen?

Tako kralj pošalje sve svoje novce i sve svoje blago, a mladi grof stane odmah dijeliti dvoranima, koji su primali objeručke. Sad su svi ljubili toga dobroga, bijednoga mladoga grofa.

Treći dan siromah kralj nije mogao ni oka stisnuti od samoga straha radi treće želje. Još prije zore eto ga u tamnicu, pa će osuđenomu: »Žuri se, da nam kažeš i treću želju, i čim bude uslišana, neka te odmah objese, da imam mira od tvojih želja.«

»Gospodine kralju,« reče mladić, »molim Vaše Veličanstvo samo još jednu milost, a onda ću rado umrijeti. Ta je želja, da iskopaju oči svima onima, koji su vidjeli, da je moj otac zbilja okrenuo ribu.«

»Dobro!« reče kralj. »Tvoja molba je prirodna i pokazuje djetinju ljubav. Neka odmah uhvate majordoma.«

»Ja, gospodaru?« poviče majordom. »Ja nisam ništa vidio, uhvatite peharnika!«

Ali peharnik plačući izjavi, da ni on ništa nije vidio. On svali krivicu na vinotoču, a ovaj na stolnika, a ovaj na služitelja kruha, a ovaj na podvornika prvoga reda, ovaj na podvornika drugoga reda, koji okrivi podvornika trećega reda, — jednom riječju; nitko nije ništa vidio!

»Oče,« reče kraljeva kći, »obraćam se k tebi kao k novomu Salamonu. Ako nitko nije ništa vidio, onda grof nije kriv, i tako bi moj muž bio nevin.«

Kralj slegne ramenima, namršti čelo, a cijeli dvor stane nešto mrmljati. Tada se vladar nasmiješi, a u isti čas i svi dvoranici.

»Pa neka bude!« reče napokon kralj. »Neka živi, kad je nevin! I pošto se već oženio mojom kćerju, neka budu mladenci živi i zdravi!«

HODŽA I MIŠ

Nasradin-hodži prijeđe miš preko brkova, a on skoči, dokopa nož i odsiječe brke. Stanu se ljudi čuditi i smijati mu se, što učini od brka, pa ga zapitaju:

»Hodža, šta to uradi: jesi li pobudalio? Zašto otkide brke, što ti je miš preko njih prešao? Zar nije bilo mubareć (blagoslovljene) vodice i sapuna, da ih opereš, nego toliku bruku od sebe da gradiš?

»Nije meni stalo za jednim mišom, što mi je preko brka prešo,« odgovori hodža, »nego se bojim, da i drugi miši to ne vide, pa ne načine put preko njih; a to me mrzi, pa sam ih volio otkinuti!«

BRESKVA ILI PRASKVA

Breskva je svakako najplemenitije voće. Domovina joj je srednja Kina, gdje je već pred 2200 godina prije Krista više plemenitih ili kulturnih sorta bilo uzgojeno. U godini 127. prije Krista prenesena je breskva iz Kine u Perziju, a u prvom stoljeću poslije Krista kad su Rimljani zavojevali u Aziji, prenesena je iz Azije u Italiju i južnu Francusku, gdje su nekad rasle, a još i danas rastu najfinije breskve. Ona se vrlo rano raspro:tranila po svim toplijim voćarskim krajevima blagog i toplog podneblja, pa tako je vrlo rado sade i uzgajaju u našoj domovini, a najviše u kućnim vrtovima i vinogradima.

Sve breskve podijeljene su u dvije skupine i to: u breskve, od kojih se meso čvrsto sraslo sa košticom — glođve, koštenice ili dorancije.

Bresaka ima raznih vrsta i to:

1. Rana Aleksandrova zori od sredine do konca srpnja. Plod je krupan i okrugao zagasito crvene boje. Izvrsna je tržna kao i stolna sorta. Neka se čim više uzgaja. — 2. Rana Riverova najljepša je breskva, te se je zbog svoje ljepote po svim zemljama, gdje se breskve uzgajaju brzo raširila. Izvrsna je tržna sorta. Neka se čim više uzgaja. 3. Amoden (Emsden) dozrijeva u drugoj polovini srpnja. Bujna je uzrasta, plod je vrlo sočan, spada više među breskve koštenice ili dorancije. Tim što rano zori, neka se čim više uzgaja, jer se može dobro unovčiti. — 4. Magdalena crvena najplemenitija je i srednje krupna breskva, sladorasta i mirodskog okusa. Dozrijeva polovicom kolovoza. — 5. Minjona rana krupna je vrsta, sladorasta i ugodna okusa. Zori u prvoj polovini kolovoza. — 6. Lord Palmestron izvrsna je i krupna breskva. Zori početkom rujna. — 7. Majflower (Svibanjski cvijet) najraširenija i najranija je breskva. Zori koncem svibnja do početka srpnja i prema podneblju i okolici. Plod je osrednji, sočan i ugodnog ukusa. Zbog toga, što rano zori, neka se čim više uzgaja. — 8. Triumf zori odmah iza Amsdena, tj. meso je žuto, dobrog okusa, od koštice se teško dijeli, a višeputa i lako. Vrlo je raširena sorta u Americi i Italiji. Tim što rano zori, neka se čim više uzgaja. — 9. Hale (I. H. Hale) zori u drugoj polovini kolovoza, plodovi su krupni, teški do pol kilograma, purpurno crvene boje, ugodna okusa i mirisa. Transport dobro podnosi. Zbog mnogih dobrih svojstva neka se čim više uzgaja. — 10. Kraljica vrtova prekrasna je i kasnija breskva. Vrlo je obljubljena i prilično raširena. Zori u rujnu, a u toplijim krajevima i prije. Dobro je, da se par dana prije pobere, i tad potpuno sazori u spremištu. Plod je vrlo krupan, okrugao, zagasito crven, meso čvrsto i sočno.

Breskve se kod nas kao i u drugim zemljama najviše sade u vrtovima i vinogradima. U novije doba počeše oko većih gradova uzgajati breskve i na većim površinama kao n. pr. u zagrebačkoj okolici. Naši ljudi uzgajaju breskve iz sjemena, pogotovo one s krupnim plodom. Breskve se također i cijepe na šljivu Julijenku ili na običnu breskvu. U tu svrhu najslobodnije je cijepljenje pupovanje ili okuliranje u mjesecu kolovozu.

Trgovina bresaka na svjetskom je glasu u Americi, Italiji i Francuskoj.

U Montreju, najvažnijem gojilištu bresaka u okolici Pariza, beru breskve jutrom od 5 do 8 sati i na večer, jer plod bran po jakoj sunčanoj žegi naglo pregori. Berba se vrši oprezno. Plodovi se stavljaju u košare obložene platnom, da se o pleter ne ozlijede.

Lijepi plodovi odijele se u košari od drugih bilo krpama, da jedan drugog ne ozlijedi. I lišće vinove loze zgodno je za taj posao, jer se pojedini može u nj omotati. Nabran plod donose u spremište, gdje se sortira po veličini i ljepoti boje, a nakon toga se opet spremi u košare.

Prije nego što će se plod smjestiti u posebne košare, iščetka ili iskefa se svaki pojedini finom, mekom, svilenom četkom. Četkanje ima tu svrhu, da se ukloni prašina, koja se nakupi na finim dlačicama ili pahuljicama pojedinih plodova. Isčetkan plod ljepši je i skuplje se proda.

Kad se plodovi četkaju, moraju radnici ili radnice vješte tomu poslu, imati nos i usta krpama ili suknom ovezana, jer udisavanjem iščetkanih dlačica mogu oboliti organi za disanje. Nakon što su plodovi iščetkani, slažu se u okrugle košare, u koje stane od 8, 48 i 96 plodova. Svaka košara oplete se vrbovinom i opšije, a prenose se na tržište u posebnim za to načinjenim velikim košarama bilo na konjima ili mulama.

Ako se osobito lijep i izabran plod želi dalje odaslati, tad se ovije nakon što je iščetkan, u dvostruko fini svileni papir i slaže u škrinjice s pretincima (pregratke). U svaki pretinac stane jedan plod, i obloži se još sa svih strana vatom. Pokrov se pričvrsti drvenim vijcima, da se na granici prigodom pregledbe ne ošteti pokrov i da se plod ne pokvari.

Zagrebačka okolica i okolice drugih naših gradova, pogotovo one južnih mogle bi biti naš Montrej, što se tiče uzgoja bresaka. Mislim, da klima, položaj i tlo okolica naših gradova ne zaostaju u tom pogledu za onom u Montreju, ali nam manjka praktično znanje oko uzgoja, opreme i solidnosti u trgovini bresaka. Kako je lijepo vidjeti, kad čovjek pogleda voće iz stranih zemalja. A kako se opet donosi naše voće na tržište!

Breskve se troše najviše kao prijesno voće. Breskve se prerađuju ukuhavanjem (kompoti). Ukuhane su najfinije voće. Breskve se suše. Osušene američke neka nam budu uzorom. Breskve se žgu u rakiju breskovaču. Stara breskovača takmi se i sa šljivovicom.

Kod svega toga najvažnije su prijesne, jer su najobljubljenije trgovačko voće. Ima posjednika oko naših gradova, koji breskvama na omanjim površinama privređuju u sezoni oko 50.000 dinara.

Sadimo i uzgajajmo breskve!

Prof. Ivan Radić

Tjedni kalendar dobre domaćice

Rimokat. kalendar	Lipanj – Juni
Nedjelja **27** Ladislav. kr.	Objed: Juha od možđana. Bifteki sa zelenjem i rižom. Kolač s višnjama. Večera: Šunka s hrenom.
Ponedjeljak **28** Leon II.	Objed: Juha od gljiva. Varivo od buče s vrhnjem i faširani goveđski odresci. Večera: Prženi kelj i krumpir s uljem.
Utorak **29** Petar i Pav.	Objed: Juha od telećih jetara. Krpice s kupusom. Večera: Kuhana savijača s grisom.
Srijeda **30** Spom. sv. P.	Objed: Juha od graška. Okrugljice s kajsijama. Večera: Kuhana salata s uljem i octom i jaja.
	Srpanj – Juli
Četvrtak **1** Pr. Krv Isus.	Objed: Govedska juha sa žličnjacima od grisa. Govedina s mladim krumpirima i umakom od kopra. Savijača s trešnjama. Večera: Plućica.
Petak **2** P. Bl. Dj. M.	Objed: Prežgana juha. Palačinke s gljivama. Borovnice u kiselom vrhnju sa šećerom. Večera: Gris na mlijeku s čokoladom.
Subota **3** Heliodor	Objed: Juha od zelenja. Pariški odresci i riža s graškom i salatom od krastavaca. Večera: Naduvak od riže s kuhanim trešnjama.

Pustolovni roman u slikama

ZLATNI OTOK

11. NAPISAO R. L. STEVENSON — ILUSTRIRAO STJEPAN PETREŠEVIĆ

Dok je mali Jim ležao u bačvi, čuo je, kako Silver nagovara mladog mornara Dika na zavjeru proti kapetanu i vodstvu. Iz razgovora je razabrao, da su to okrutni gusari, vješti u svom razbojničkom poslu.

Pristupio im je i brodar Israel Hands, koji je pitao: »A kad ćemo obračunati s vodstvom?« — »Ne žuri se!« reče Silver. »Oni su nam potrebni. Jedino nas oni mogu dovesti do cilja. Mi sami to ne znamo...«

»A onda ćemo lako s njima obračunati! Ni jedan ne smije umaći!« proslijedi Silver, a zatim pruži ključe svojim ortacima, da pođu u močnicu, natoče staklenku ruma i unaprijed se vesele svojim uspjesima.

Jim je u bačvi na jabukama sav drhtao od uzbuđenja i bojazni, da ga mornari ne bi zapazili... No uto se pojavi mjesec, a mornari u daljini ugledaše kopno, prema kojemu su plovili...
(Nastavit će se.)

Za našu obitelj

VESELJE U ODGOJU DJECE

Napisao Martin Čuturić

Odgajajući djecu nastojimo s jedne strane da nadvladamo njihove strasti i pravim putem upravimo njihove sklonosti, a s druge strane da im predamo zdrava načela za život i duboku svijest o dužnosti... Sve to na oko izgleda odviše suhoparno i strogo, odviše školnički. I kad o tome govorimo, i nehotice pomislimo na one policijski raspoložene nastavnike i odgojitelje sa tiranskom šibom u ruci, koji su uvijek mrki i ozbiljni, tvrdi i nesmiljeni, kao da su sazdani od samih pravila, odredaba i zakona... Međutim odgoj ne smije biti takav!... Jedna ili druga prigoda tražit će od nas doista ozbiljniji i stroži nastup, ali nije potrebno, da takvi budemo neprestano kod odgoja.

Moramo naprotiv nastojati, da u odgajanje djece unesemo što više veselja, radosti i nasmijanosti. Radost je prirođena djeci, pa ako joj odgoj bude protivan, djeca će u njemu gledati nešto tuđe, tiransko, neprirodno — i odgoj ne će postići željeni uspjeh. Moramo nastojati, da sav odgoj djece bude prirodan i životvoran — da ne dolazi »odozgo« i da ne ide direktno proti temeljnom raspoloženju i naravi djeteta, nego da toj naravi bude prikladan, da bude naravan. Zato i mora da računa sa živahnošću, veseljem, radošću i nasmijanošću, koji dominiraju u dječjem životu. Pa i činima, koje moraju djeca vršiti zbog same dužnosti, moramo dati podlogu radosti. Moramo naučiti djecu, da osjete zadovoljstvo i sreću i nad vršenjem onoga, što im dužnost nalaže. Takvim ćemo postupkom postignuti, da će i teške životne časove i boli dočekati smireno i preći preko njih pobjedonosno i vedro... Zato doklegod je moguće treba da veselje vlada u odgoju djece!

To veselje moraju osjećati i djeca i odgojitelj. Da sve, što odgoj djeci donosi, djeca doista prhvate s radošću, odgojitelji moraju svoj odgojni postupak udesiti tako, da ne bude u protimbi s dječjim tendencijama. Još je bolje, ako budu znali udesiti svoj postupak tako, kao da odgojna načela, koja kane djeci predati, proizlaze baš iz tih dječjih tendencija. Treba da pronalaze putove, kojima će djeca sama po sebi otkriti svoje dužnosti; t. j. mislit će, da su ih otkrili oni sami, ali ih je na to navela vješta i sigurna ruka odgojitelja, roditelja. Roditelji treba da ih navedu na takve misli, upravljaju i vode stalnom putanjom, da oni nužno moraju otkriti i naći prava životna načela i svoje dužnosti... Dijete ništa tako ne voli i ne drži kao ono, što je ono samo stvorilo i savladalo, pa će tako i životna načela, koja tim putem stekne, biti u skladu s njegovom naravi i postati bitni dio njegova iskustva...

Svi su najveći odgojitelji znali u odgoj unijeti radost i veselje; zato su i uspijevali. Sjetimo se samo velikog odgojitelja i veseljaka svetog Filipa Neri, a isto tako svetog Ivana Boska, po čijim odgojnim načelima i danas brojni salezijanci uspješno vrše odgojnu misiju među hiljadama djece po čitavom svijetu...

Roditelji treba da mnogo toga proučavaju, istražuju, nastoje i rade, jer odgajanje djece traži ozbiljnu i duboku pripravu, a i istinske žrtve.

Poštovani čitatelji, jeste li namirili pretplatu za drugo tromjesečje „Obitelji"? Ako niste, najljepše Vas molimo, da to što prije učinite!

MALO ŠALE

VINO I GLAZBA. Brahms bio je pozvan k jednome od svojih štovatelja, vlasniku vinograda, koji ga ponudi osobito nekim izvrsnim vinom, i reče mu: »Meštre, ovo je Brahms među vinima.«

MAČKA. Neki je đak morao napisati zadaću o mački. U njoj je pisalo između ostaloga i ovo: »Mačka je u kuhinji ili na krovu — kako kad. Ima četiri ili šest mladih — kako kad. Lovi miševe ili meso u loncu — kako kad. Mačka je mačka ili mačak — kako kad.«

BOKSAČ. Majka: »Joj, kakav si, sine! I opet si se boksirao s Joškom Šalovićem!... I opet ću ti morati kupiti novu košulju!«

Sin: »Oh, mama, to nije ništa! Šalovićevi će morati čitavog novog Joška kupiti. Tako sam ga zmazao.«

SA SVEUČILIŠTA. Profesor predaje eksperimentalnu fiziku. »Gospodo, Vi sad vidite, da ne vidite ništa; a zašto vi sada ništa ne vidite, to ćete odmah vidjeti.«

ČIZME. Majstor: »Jesi li očistio čizme?«

Šegrt: »Odmah, gazda, sad čistim drugu.«

Majstor: »Daj ovamo, da vidim, kako si očistio prvu.«

Šegrt: »Ne mogu, prvu ću čistiti, kad bude druga gotova.«

U PROSCIMA. Došao bogati lakomac k bogatu mlinaru, da u njega isprosi kćer za svoga sina, pa reče:

»Dragi prijatelju, u vas su četiri kćeri za udaju, ne bi li dali koju mojemu sinu za ženu?«

»Zašto ne,« odgovori mlinar, »ali znajte, da moje kćeri dobivaju miraz prema starosti. Najmlađoj je sedamnaest godina i dobiva 20.000 dinara miraza. Drugoj je dvadeset i dvije godine i dobiva 30.000 dinara. Trećoj je dvadeset i šest godina, pa dobiva 40.000 dinara; dočim najstarija, koja je navršila trideset i dvije godine, dobiva 50.000 dinara.«

Lakomac će nato uzbuđeno: »Joj, prijatelju, imadete li još koju, ali sasma staru?«

DOBRA KUHARICA »Liječnik je mojoj ženi zabranio da kuha.«

»Da se nije razboljela?«

»Nije ona, nego ja!«

TEK TREĆI. Župnik treba da ubilježi neke podatke o ženi, koja je došla u župni ured zbog skorog vjenčanja.

»Danas je, zar ne, četvrti?« upita župnik.

»Ne, ne!« branila se žena. »Ovaj će mi biti tek treći!«

NA NOVOGRADNJI. »Zna li majstor, da se srušila velika skela?«

»Vjerojatno zna, jer je i on pod srušenom skelom.«

MODERNA UMJETNOST. Umjetnik (posjetnicima u svom ateljeu): »Slobodno je kritizirati moju sliku. Govorite o njoj i sudite, kakogod hoćete. Jedno mi ipak ne možete predbaciti, a to je, da sam sliku od bilo koga kopirao!«

Jedan od slušalaca: »Posve točno, to zaista ni na što nije nalik.«

DOBRIJAN I JARAC

Pogledatjte danas
našeg dičnog starca!
Za trista dinara
kupio je — jarca!

Pa ga kući vodi
i lijepo ga pazi,
vodice mu nosi
i nježno ga mazi.

Al' jarac ne trpi,
kad je pokraj trave,
da se tkogod vrti
njemu oko glave.

Pa jurne za čikom,
da je baš milota!
A naš čika jadni
mora preko — plota...

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Dezelićeva ul. 2.

TIROLSKE HALJINE

Tirolske haljine vrlo su prikladne za ljeto i možemo ih nositi u raznim prigodama: za izlete, planinarenje, kod kuće, za rad u vrtu i t. d.

Lijevo: 1. Jednostavna haljina iz uzorkanog materijala za pranje. Na suknji su dva džepa. — 2. Tirolska haljina od šareno uzorkane tkanine za pranje. K tome bluzica i pregača od bijelog poplina.

Desno: 3. Tirolska haljina. Suknja i široki rukavi od šarene kockaste tkanine. Prsluk iz crvenog platna sa dva reda dugmeta. Pregača bijela.

4. Dražesna tirolska haljina od zelene tkanine ukrašena vezivom. K tome bluzica iz bijelog voala sa baršunastom vrpcom.

PRIZORI IZ NARODNOG OBIČAJA IVANJSKI KRIJES U LUPOGLAVU

Prva slika: Paljenje krijesa — *Druga slika:* Kolo oko krijesa — *Treća i četvrta slika:* Skakanje preko krijesa.